

perdò de Deu. ¡Malchit, malchit! Poch sabs tú la que Deu te déu tindre reservada. La pobre Maria que per casualitat ho va veure, encara 'n gema y may més tornarà á ser lo que era. ¡Bah! Ja la veyéu. Prou tothom sab si avans tenia las galtas mes rojas ó no.

Pero en Bialò ja no 'l sentia.

May mes ningú del poble va tornar á veure al mariner. Sols, st, s' deya que si s' havia tornat boig.

Sa mare morí de mala mort.

Lo barco va cambiar de patrò.

La casa va tenir un nou amo. Semblava que la ma de Deu pesant com una llosa de plom sobre aquella familia, n' hagués esborrat fins lo recort.

IV

Ara farà uns deu anys trobantnos á Tarragona jo y mon amich Remí anarem á festa major al poble de Vilaseca.

No hi anavam per veure cap monument, ni á cercarhi cap tradició, ni tampoch perque fos ell espill d' alguna especialitat ja en llenguatge, ja en trajo, res d' això s' hi troba; pero si 'ns hi duya l' afany de presenciar una d' aqueixas pantominas populars qu' allí s' conservan ab tota la grotesca naturalitat dels primers temps en que foren inventadas. Nos havian parlat del ball de *Rosaura* y del d' en *Serrallonga* y nosaltras voliam veure aquells personatges coberts d' antiquelas y casacas de tot tall y de tot temps. Voliam contemplar d' aprop aquells diables de las petadoras carretillas y cuas desvergonyidas... Res, aficions d' home desfeynat.

Nos trobavam donchs á la plassa major, quan de sopte 'ns cridá l' atenció un home vell segut á las escalas de l' esglesia tenit á sa falda á una noya rossa com un fil d' or y aixerida com un pèsol.

Al veure que me 'l guaytava un dels bordegassos que tenia jo aprop meu:

—«¡Es l' avil!»—va dirme, com si abaquestas paraulas ne tingués prou per saber qui era.

Pero una dona que ab los rosaris á la ma, cap á la esglesia anava, al adonarse de ma curiositat, exclamá:

—Senyor, vol que li diga qui es, es un pobre orat que viu de recaptés. No se 'l sol veure gayre pels pobles; mes com á n' aquí hi ha una noya—tè ja la du sobre,—que n' está enamorat, tres per dos hi ve y li du cosas... ¡Oh! ¡la tunanta! No 's descuida may de anarli al darrera demanantli una admetlla, ó una nou. ¡Es un diable! ¡Ell l' estima! ¡Verge santíssima! ¡per ella 's deixaria llevar un dit de la mal!

Jo poch a poch havia anat acostant-mhi de manera qu' aixís que rompia la cobla jo ja 'm trobava aprop del vell y de la noya.

La devota s' havia ficat a l' església. Lo meu amich me seguia sense dir res.

L' avi al veurem alsí 'l cap y mig rient torná á fer festas á la noya:

—Angeleta, —li deya, —demá aniré á Reus ¿qué vols que 't donga?

Y la noya responia:

—Una coca.

—Be, y res més?

—Ensucrada... Pero ¡ey! no m' enganyis, perquè l' altra dia 'm digueres que 'm durias una panxa de Cambrils y no me l' has duta.

—¡Qui sab! —feu l' avi.

Los ulls de l' Angeleta al sentirlo luhires d' alegría.

—¡Ah! ¿a? —exclama— ¡doname-la, doname-la!

Y comensá á escorcollarlo sens punt de repos.

L' avi reya y ab una ma la deturava, mentres ab l' altra amagava lo rebim darrera sa esquena.

La noya no 'a causava de buscar, ni cil de riure.

Jo 'm mirava de fit a fit aquell home é involuntariament una veu interior me preguntava á mí mateix:

—¿Es possible qu' aquest home siga boig?

Lo meu amich no deya res, pero crech que devia pensar lo mateix.

Un crit de la noya 'm feu cixir del meu parament.

Havia atrapat lo fruyt que s' amagava l' avi y gra per gra se 'l estava ja menjant.

Jo 'm vaig treure una moneda de la butxaca y vaig posarla al costat del pobre vell sobre lo esgrahò de pedra hont seya.

Quan me n' anava una paraula de la Angeleta 'm deturá en sech.

—«Vaja, avuy te cantaré una cansó» —havia dit. Jo sempre so estat aficionadíssim á las cansons, sobre tot á las de la terra, com que 'n só arreplegat una bona pila. L' esperança de recullirne una de nova, 'm privá de allinyarme de aquell indret.

—Be, canta, —li feu l' avi.

La noya acabá de menjarse tranquilament la panxa, llená la rapa, va fregar-se tot mig rient las mans com si se las espolsés, y aprica...

—Escolta, —digué— ara va la cansó; pero si no 'm dus la coca de Reus, may mes te 'n cantaré cap.

—Sí, sí, ja hi pensaré.

—Ensucrada y tot.

—Ensucrada y tot.

—Donchs be, ja que m' ho promets; perquè, m' ho promets ¿no es veritat?

- Sí, filla, sí.
 —¿Oh! ho dius rient y aixís no val, sens de posar la cara sèria.
 L' avi 's formalisà lo possible.
 —¿Y ara?—va preguntar a l' Angeleta.
 —¿M' ho promets ab aquesta cara?
 —T' ho prometo.
 —Donchs escolta —y comensà aixís:

*Ja quan era petit,
 le seu pare 'l castigava,
 le mal viers qu' ara 's de
 de petit ja 'l castigava.*

Un dia se va hostajar
 un soldat que rich estava,
 l' havien nafret al pit
 y per moments s' escolava,
 pera robarli 'l diner

sense cor l' assassinava,
 l' escanyava sobre 'l lit,
 sobre 'l lit hoet reposava.
 Malheja qui n' ha parit,
 un fill ab semblants entranyat!
 Ab los diners del soldat
 un larcó nos se comprava
 y encara que hoet de anoch
 ab or de lley lo pagava...

Un crit horrencós del avi, trencà en sech la cansò de la noya que rompé en un plor seguit y me sobresaltà.

Groch, ab ulls que li saltavan de las concas, sens barretina, trémol y espernejantli 'ls llavis...

—¿Tú també?—exclamà ab veu ronca y agitada,—¿tú també? ¡Y jo que t' estimava tant!—y 's posà a corre com un lamp cap a fora del poble.

Jo 'm vaig quedar fret y sense saber lo que 'm passava.

Dos dias després van trobar lo seu cadavre en las costas de Salou.

Lo meu amic que 'l va voler anar a veure, diu que, al tractar de saberse qui era, un vell pagès va respondre al jutge, que aquell mort era un home de mar, vchí de Caldetas d' hoet faltava feya ja molts anys, tingut per boig y nomenat Bialó.